

Biblioteka
Prozna putovanja

Urednik
Marija Vukosavljević

Naslov originala
Eva Ibbotson
Journey to the River Sea

Copyright © Eva Ibbotson
© za srpski jezik ODISEJA

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Eva Ibotson

TRAGOM
DŽINOVSKOG
LENJIVCA

Prevela
Jovana Kuzmanović

ODISEJA
Beograd, 2011.

Reči Eve Ibotson...

Pre mnogo godina, moj prijatelj koji je putovao u Brazil rekao mi je da hiljadama kilometara od ušća Amazona, u gradu Manausu, postoji fantastična zgrada opere u kojoj se trava probija kroz pukotine u kamenu, a majmuni drekavci vrište na krovu. Istog trena sam u glavi osetila onaj dobro poznati trzaj koji se uvek javlja kada otkriješ nešto za šta znaš da je nekako *tvoje*. Godinama sam istraživala taj deo sveta. Saznala sam za „kaučuk-bogataše” koji su se toliko obogatili skupljanjem kaučuka da su tegleće konje kupali u šampanjcu. Oni su sagradili Manaus i pozivali čuvene zabavljače da izvode predstave u prelepoj zgradi opere. A sve to vreme neukročena džungla im je bila tik pred vratima i čekala da u nečemu pogreše.

Pisala sam knjige za decu o čarobnjacima, vešticama, harpijama i duhovima, kao i knjige za odrasle o najrazličitijim stvarima, ali nikada nisam prestala da proučavam egzotični svet Amazona. *Tragom džinovskog lenjivca* predstavlja moj pokušaj da taj svet podelim s vama.

Za Martu

Prvo poglavlje

Bila je to dobra škola, jedna od najboljih u Londonu.

Gospođica Benks i njena sestra Emili verovala su da devojčice treba podučavati detaljno i pažljivo kao i dečake. Kupile su tri kuće na mirnom trgu, prijatnom mestu sa urednim drvoredima i lepo vaspitanim golubovima. Na kapiju su postavile bronzanu ploču s natpisom: *AKADEMIJA MEJFER ZA MLADE DAME*. I posao im je cvetao.

Sestre su cenile dobro obrazovanje, ali i lepe manire, ljubaznost i brigu za druge, a devojčice su učile i algebru i ručne radove. Tu su primana i deca koja nisu imala gde da provedu praznike jer su im roditelji bili u inostranstvu. Škola je postojala već trideset godina i sada, u jesen 1910, imala je čak i listu čekanja, a devojčice koje su je pohađale znale su da su prave srećnice.

Ipak, povremeno im je bilo dosadno.

Gospođica Karlajl držala je čas geografije u velikoj učionici čiji su prozori gledali na ulicu. Ona je bila dobar predavač, ali čak i najbolji učitelji imaju problema kad priču o rekama na jugu Engleske treba da učine neobičnom i zanimljivom.

„Može li neko da mi kaže gde tačno izvire reka Temza?” – upitala je.

Njen pogled je prelazio preko učionice, preskočio bucmastu Hermionu i zabrinutu Dejzi i zaustavio se na devojčici u prvom redu.

Zaustila je da je opomene da prestane da gricka krajeve pletenice, ali ništa nije rekla. Danas je ta devojčica imala pravo da gricka loknaste krajeve svoje kose upletene u debelu kiku. Maja je videla vozilo koje se zaustavilo ispred vrata, a potom i starog gospodina Marija, u kaputu s ljubičastom kragnom, kako ulazi u zgradu. Gospodin Mari je bio Majin staratelj i, kao što su već svi znali, danas je donosio vesti o njenoj budućnosti.

Maja je podigla pogled prema gospođici Karlajl i pokušala da se usredsredi na nju. U sobi punoj lepih svetlosmeđih glavicica ona se izdvajala bleđim trouglastim licem i široko razmaknutim tamnim očima. Crna kosa joj je bila povezana tako da otkriva uši, zbog čega je delovala pomalo ranjivo.

„Temza izvire u brdima Kotsvolda”, rekla je tihim ali jasnim glasom. „U jednom seocetu.” Ali u kom seocetu? To već nije znala.

Vrata su se otvorila. Dvadeset glava se okrenulo prema njima.

„Da li bi gospođica Maja Filding mogla da dođe u sobu gospođice Benks?” – upitala je tetkica.

Maja je ustala. *Strah je uzrok svih zala*, rekla je sebi, ali se i dalje plašila. Plašila se budućnosti... plašila se nepoznatog. Plašila se kao neko ko je potpuno sâm na ovom svetu.

Gospođica Benks je sedela za stolom, a pored nje je stajala njena sestra, gospođica Emili. Gospodin Mari je bio zavaljen u kožnu stolicu pored stola i prelistavao novine. On je bio

Majin staratelj, ali i advokat, što nikad nije zaboravljao. Sve je moralo da se radi pažljivo i polako, a bogami i da se zapisuje.

Maja je pogledala okupljene. Delovali su veselo, ali to je moglo da znači bilo šta. Sagnula se da pomazi španijela gospođice Benks. Njegova okrugla i topla glava ulila joj je sigurnost.

„Znaš, Majo, imamo dobre vesti”, rekla je gospođica Benks. Bila je to zastrašujuća žena, sada u šezdesetim godinama, s neverovatnim grudima koje bi odlično pristajale pramcu nekog jedrenjaka. Sada se smešila devojčici koja je stajala pred njom, pametnom i hrabrom detetu koje se, nakon pogibije roditelja u železničkoj nesreći u Egiptu pre dve godine, žestoko borilo da savlada užasni bol. Svi su znali da Maja svake noći plače, zagnjuren u jastuk da ne bi probudila drugarice. Niko nije zasluživao dobre vesti više od nje.

„Pronašli smo tvoje rođake”, rekla je gospođica Benks.

„A da li će oni...” – zaustila je Maja, ali nije uspela da završi rečenicu.

Sada se oglasio gospodin Mari. „Da, oni će ti pružiti dom.”

Maja je duboko uzdahnula. *Dom*. Sve praznike u protekle dve godine provela je u školi. Svi su bili fini i ljubazni, ali *dom*...

„I ne samo to”, rekla je gospođica Emili. „Ispostavilo se da Karterovi imaju dve kćeri bliznakinje tvojih godina.” Nasmešila se i klimnula glavom kao da je ona lično organizovala rođenje devojčica da bi pomogla Maji.

Gospodin Mari je potapšao veliku fasciklu koju je držao na kolenu. „Kao što znaš, već dugo tražimo bilo kakvu rod-

binu tvog oca. Znamo da je imao jednog daljeg rođaka, gospodina Kliforda Kartera, ali su svi naši naponi da ga pronađemo bili neuspešni dok pre dva meseca nismo saznali da je emigrirao pre šest godina. On i njegova porodica napustili su Englesku.”

„Gde sada žive?” – upitala je Maja.

Neko vreme su svi ćutali. Kao da je tu bio kraj dobrim vestima. Gospodin Mari se uozbiljio i nakašljao.

„On sada živi... Porodica Karter živi... na Amazonu.”

„U Južnoj Americi. U Brazilu”, dodala je gospođica Benks.

Maja je podigla ruku. „Na *Amazonu*?” – upitala je. „Mislite, u džungli?”

„Nisu baš u džungli. Gospodin Karter se bavi sakupljanjem kaučuka. Ima kuću na reci, u blizini grada Manausa. To je u potpunosti civilizovano mesto. Naravno, zamolili smo konzula da ga poseti. On poznaje tu porodicu i tvrdi da je veoma ugledna.” Usledilo je nekoliko trenutaka tišine. „Verovatno bi želela da redovno plaćam Karterovima tvoje izdržavanje i školovanje. Kao što znaš, otac ti je ostavio dovoljno novca.”

„Da, naravno da to želim. Hoću da platim svoj deo.” Međutim, Maja nije razmišljala o parama. Mislila je na Amazon. Na reke pune pijavica, mračne šume pune neprijateljski raspoloženih Indijanaca s duvaljkama i bezimene insekte koji se zavlače pod kožu.

Kako da živi tamo? Da bi se malo ohrabrila, upitala je: „Kako se zovu?”

„Ko?” Starac je i dalje mumlao detalje dogovora koji je sklopio s gospodinom Karterom. Možda mu je ipak ponudio previše novca za Majino izdržavanje?

„Bliznakinje? Kako se zovu bliznakinje?”

„Beatris i Gvendolin”, rekla je Emili. „Poslale su ti poruku.”

Pružila je Maji parče papira.

Draga Majo, napisale su devojčice, *nadamo se da ćeš doći da živiš s nama. Mislimo da će ti ovde biti jako lepo.* Dok je čitala, Maja ih je zamišljala: lepe, sa svetlom i kovrdžavom kosom. Sve što je ona želela da bude, a nije bila. Ako bliznakinje mogu da žive u džungli, sigurno može i ona!

„Kad krećem?” – upitala je.

„Krajem sledećeg meseca. Sve je ispalo odlično jer su Karterovi unajmili novu guvernantu koja će putovati s tobom.”

Guvernanta... u džungli... Sve to zvuči tako čudno. Ipak, ohrabrilu ju je pismo od devojčica. Jedva čekaju da je vide. Žele je. Sigurno će sve biti u redu.

„Nadajmo se da će sve dobro ispasti”, rekla je gospođica Benks kad je Maja izašla iz sobe.

Svi su se uozbiljili. Nije lako poslati dete nepoznatoj porodici, a treba razmisliti i o Majinom muzičkom obrazovanju. Ona je odlično svirala klavir, ali su učitelji bili mnogo više zainteresovani za njen glas. Majka joj je bila pevačica. Majin glas je bio nežan i iskren. Iako nije želela da se profesionalno bavi pevanjem, imala je izuzetnu sposobnost brzog učenja i razumevanja novih pesama.

Ali šta je to kad se uporedi s prilikom da dobije dom pun ljubavi? Karterovi su očigledno bili srećni što će primiti Maju, a ona je bila dobro dete.

„Konzul je obećao da će me redovno obaveštavati”, rekao je gospodin Mari. I time je sastanak završen.

Majin povratak u učionicu označio je kraj priče o Temzi.

„Sutrašnji čas posvetićemo Amazonu i rekama Južne Amerike”, rekla je gospođica Karlajl. „Želim da svako od vas nauči barem jedan zanimljiv podatak o tim krajevima.” Nasmešila se Maji. „A od tebe očekujem da nam ispričaš kako ćeš putovati i koliko dugo, tako da svi možemo da učestvuemo u tvojoj avanturi.”

Nije bilo nikakve sumnje, Maja je postala junakinja, ali ne od onih kojima ljudi zavide, već jedna od onih koje obično završe spaljene na lomači. U trenutku kada su je prijatelji okružili i počeli da uzdišu i jecaju, Maja je poželela da pobjegne i da se sakrije.

Ali to nije uradila. Zamolila je za dozvolu da posle večere ode u biblioteku.

Akademija je imala odličnu biblioteku. Maja je te noći sedela na vrhu merdevina od mahagonija i dugo, dugo čitala. Čitala je o ogromnom drveću u prašumama, sa širokim lišćem kroz koje su tek ponegde probijali retki zraci sunca. Čitala je o putnicima koji su istraživali rečni lavirint i otkrili hiljade dotad neviđenih biljaka i životinja. Čitala je o pticama jarkih boja koje lepršaju između grana – arama, kolibrijima i malim papagajima – i leptirima veličine tacnice. Čitala je o zavesama mirisnih orhideja koje se spuštaju s drveća. Čitala je o mudrosti Indijanaca, veštih u lečenju bolesti i rana koje niko u Evropi nije umeo da izleči.

„Oni koji misle da je Amazon zeleni pakao”, pročitala je u jednoj staroj knjizi u izlizanom povezu, „u ovu neverovatnu zemlju donose samo vlastite strahove i predrasude. Odgovor na pitanje da li je neko mesto pakao ili raj leži u nama samima, a oni

koji u njega zakorače hrabro i otvorenog uma lako će se naći u raju.”

Maja je podigla pogled s knjige. Ja to mogu, rekla je sebi. Ja od tog mesta mogu da napravim raj, i to ću i uraditi!

Nadzornica ju je pronašla mnogo sati nakon vremena propisanog za odlazak na spavanje. Maja je i dalje sedela na merdevinama. Međutim, dobra žena nije mogla da je izgrdi jer je na njenom licu videla neobičan izraz – kao da je već u drugoj zemlji.

Sledećeg dana, svi su se dobro spremili za čas geografije.

„Hermiona, ti počni”, rekla je gospođica Karlajl. „Šta si saznala o Amazonu?”

Hermiona je nervozno pogledala Maju.

„U rekama žive ogromni krokodili koji jednim ugrizom čeljusti mogu da otkinu nečiju glavu. Samo, tamo se oni ne zovu krokodili. Zovu se aligatori i imaju šire čeljusti. Ali jednako su opasni kao i krokodili.”

„Ako neko spusti ruku u vodu, tu su pirane koje će oglodati meso sve do kostiju. Do poslednjeg delića. One izgledaju kao obične ribe, ali imaju strašne zube”, rekla je Melani.

Dejzi je opisala komarca koji ujedom prenosi žutu groznicu. „Postaneš žut u licu kao limun i onda umreš”, rekla je.

„I toliko je vruće da znoj lije iz tebe kao iz kabla.”

„To se naziva perspiracija”, ispravila je gospođica Karlajl.

Ana je pričala o Indijancima prekrivenim zastrašujućim šarama i njihovim otrovnim strelicama koje izazivaju paralizu i ludilo. Rouz je pomenula jaguare, nečujne kao senke, koji napadaju svakoga ko se usudi da zađe u šumu.

Gospođica Karlajl je podigla ruku i zabrinuto pogledala Maju. Devojčica je bila bleđa i nepomična. Učiteljica je za-

žalila što je rekla učenicama da saznaju zanimljivosti o Amazonu.

„A ti, Majo? Šta si ti naučila?”

Maja je ustala. Napisala je beleške, ali ih nije ni pogledala. Dok je govorila, visoko je držala glavu jer je vreme provedeno u biblioteci sve promenilo.

„Amazon je najveća reka na svetu. Nil je malo duži, ali Amazon ima više vode. Zbog toga su ga nekada nazivali rekom-morem, a Brazil je prepun manjih reka koje se ulivaju u njega. Neke od njih su crne, neke braon, a one koje dolaze s juga su plave, to jest boju im određuje ono što se nalazi ispod vode.

Kad krenem tamo, putovaću na brodu kompanije Bud i biće mi potrebne četiri nedelje da pređem Atlantik. Kad stignem u Brazil, moraću da putujem još hiljadu kilometara duž reke, sa čijih obala se drveće naginje nad vodu. Biće tu rumenih ptica, peščanih obala i stvorenja kao što je velika morska prasad, a kapa... kapibare, koja se može pripitomiti.

Posle dvonedeljnog putovanja tim brodom, stići ću u grad Manaus. To je prelepo mesto s pozorištem koje ima zeleno-zlatni krov, sa prodavnicama i hotelima, baš kao i ovde, pošto su odgajivači kaučuka veoma bogati pa su mogli da sagrade takvo mesto čak i usred prašume... Tamo će me sačekati gospodin i gospođa Karter i Beatris i Gvendolin...” Zaćutala je i nasmešila se svojim drugaricama. „Ne znam šta će se desiti posle toga, ali će sigurno sve biti u redu.”

Međutim, kad je sledećeg meseca stajala u hodniku i opraštala se, bila joj je potrebna sva hrabrost koju je mogla da skupi. Njen kovčeg je bio uvezan, a putni ogrtač je ležao

u malom koferu koji je bio jedino što će joj dozvoliti da unese u kabinu. Stajala je okružena prijateljima. Hermiona je plakala, a najmlađa učenica u razredu, Dora, držala je Maju za suknju.

„Ne idi, Majo”, cvilela je. „Ne želim da odeš. Ko će mi sad pričati priče?”

„Nedostajaceš nam”, kukala je Melani.

„Pazi da ne nagaziš na bou.”

„Piši! Piši nam mnogo, mnogo pisama.”

Strpala je oproštajne poklone u kofer: neobično jastuče za igle koje joj je napravila Ana, kao i gomilu traka za kosu. I učitelji su došli da je isprate, a tetkice su joj mahale sa stepenica.

„Sve će biti u redu, gospođice”, rekle su joj. „Divno ćete se provoditi.” Ali sve su je gledale sa sažaljenjem. Kao da nisu mogle da ne razmišljaju o piranama i aligatorima. Spremačica koja je presedela veći deo noći s Majom kada je čula za smrt njenih roditelja brisala je oči krajem kecelje.

Na stepenicama se pojavila gazdarica, praćena gospođicom Emili, i svi su se sklonili da joj naprave prolaz. Međutim, oproštajni govor koji je gospođica Benks pripremila nikada nije održan. Umesto toga, prišla je i zagrlila Maju koja je poslednji put zagnjurila lice među njene veličanstvene grudi.

„Zbogom, dete moje”, rekla je. „Bog te blagoslovio.” Naišao je portir i rekao im da je kočija pred vratima.

Devojčice su ispratile Maju na ulicu. Kada je ugledala ženu u crnini kako ukočeno sedi u zadnjem delu kočije i u rukama steže kišobran, Maja je zastala. To je bila gospođica Minton, guvernanta koja će na putu brinuti o njoj.

„Izgleda strašno!” – šapnula je Melani.

„Teško tebi s njom”, promrmljala je Hermiona.

I zaista, ta visoka i mršava žena više je ličila na dršku krckalice za orahe nego na ljudsko biće.

Vrata kočije su se otvorila. Promolila se ruka u crnoj rukavici, koščata i hladna kao u mrtvacu i ponudila joj pomoć. Maja ju je prihvatila. Krenuli su praćeni grajom njenih školskih drugarica.

Maja je u početku samo gledala kroz prozor. Sada kad je stvarno napuštala svoje drugarice, jedva se uzdržavala da ne brizne u plač.

U grlu joj se stvarala sve veća knedla, ali je odjednom čula glasan prasak i okrenula glavu. Gospođica Minton je otvorila metalnu kopču na velikoj crnoj torbi i pružila joj čistu maramicu na kojoj je bio izvezen inicijal 'A'.

„Ja”, rekla je guvernanta dubokim, hrapavim glasom, „ja bih razmišljala o tome koliko sam srećna.”

„Mislite, zato što idem na Amazon?”

„Zato što imaš toliko dobrih drugarica koje su tužne zbog tvog odlaska.”

„Zar vi nemate prijatelje kojima nije svejedno što ih napuštate?”

Tanke usne gospođice Minton malo su se izvile.

„Možda kanarinca moje sestre. Kad bi mogao da razume šta se dešava. Ali sumnjam u to.”

Maja je okrenula glavu. Gospođica Minton je stvarno izgledala neobično. Nosila je debele naočare sa tamnim okvirima, a oči su joj bile boje blata. Imala je uska usta, tanak i oštar nos, a crni filcani šešir bio je pričvršćen za njenu retku punđu zastrašujućom iglom za kosu u obliku vikinškog koplja.

„Kopirana je iz opreme Erika Čekićara”, rekla je gospođica Minton prateći Majin pogled. „Takvom iglom za šešir možeš ubiti čoveka.”

Obe su neko vreme ćutale, a onda je kočija naglo zakočila i kišobran gospođice Minton se otkotrljao na pod. To je bio najveći i najružniji kišobran koji je Maja ikad videla, sa čeličnim šiljkom i dugačkom drškom koja se završavala ručkom u obliku kljuna ptice grabljivice.

Gospođica Minton je pažljivo pregledala naprslinu na ručki koja je bila popunjena lepkom.

„Bila je već slomljena?” – ljubazno je upitala Maja.

„Jeste.” Zagledala se u odvratni kišobran kroz debele naočare. „Slomila sam je na leđima dečaka koji se zvao Henri Hartington”, rekla je.

Maja je ustuknula.

„Kako...” – zaustila je, ali su joj usta bila potpuno suva.

„Bacila sam ga na zemlju, kleknula na njega i mlatila ga kišobranom”, rekla je gospođica Minton. „Jako. I veoma dugo.”

Zavalila se u sedište. Izgledala je gotovo zadovoljno.

Maja je progutala knedlu. „Šta je uradio?”

„Pokušao je da progura štene španijela kroz žičanu mrežu na teniskom terenu svog oca.”

„Jo! Je l' štene bilo povređeno?”

„Jeste.”

„Šta mu se desilo?”

„Iščašilo je jednu nožicu i ogrebalo oko. Baštovan je uspeo da mu namesti nogu, ali ništa nismo mogli da uradimo s okom.”

„Kako je majka kaznila Henrija?”

„Nije ga kaznila. O bože, ne! Umesto toga, mene su otpustili. Bez preporuka.”

Gospođica Minton se okrenula na drugu stranu. U tom trenutku nije želela da se seća godine koja je usledila, kad nije mogla da pronađe drugi posao pa je morala da živi sa svojom udatom sestrom, a još manje je želela da priča o svemu tome.

Kočija je stala. Stigli su na stanicu Juston. Gospođica Minton je kišobranom mahnula nosaču. Majin kovčeg i kofer podignuti su na kolica. Na red je došao stari sanduk na kojem je velikim slovima pisalo A. MINTON.

„Za to će vam biti potrebna dva čoveka”, rekla je guvernant.

Nosač se uvredio. „Nikako. Ja sam jak.”

Međutim, kad je pokušao da podigne sanduk, zaneo se.

„Pobogu, gospoja, šta to nosite?” – upitao je.

Gospođica Minton ga je pogledala s visine. Nije mu odgovorila. Povala je Maju na peron odakle će ih voz odvesti u Liverpool, do kraljevskog poštanskog broda *Kardinal* kojim će krenuti za Brazil.

Voz se zahuktao i krenuo sa stanice. „Jesu li to knjige u sanduku?” – upitala je Maja.

„Da, to su knjige”, priznala je gospođica Minton.

„Odlično”, rekla je Maja.